

Başvuru Numarası : 2025/170 , 2025/224
Toplantı Tarihi/Sayısı : 27.06.2025/62
Karar Numarası : 2025/424
Başvuran : H.A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURULARIN KONUSU

1. Başvuranın; daha önce bulunduğu ceza infaz kurumu müdürü ve bazı personelinin yetkilerini kötüye kullandığı, disiplin ve cezalandırma süreci hukuka aykırı şekilde uygulanarak keyfi disiplin cezasına maruz kaldığı, dilekçe ve avukatıyla haberleşme haklarını kullanamadığı, infaz ve koruma memurlarının aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunduğu, televizyon kanalların yetersiz olduğu, aramalar esnasında koğuşunun ve eşyalarının dağıtıldığı, sıcak su ile banyo yapamadıkları, bulunduğu koğuştan alınarak 28 mahpusun bulunduğu başka bir koğuşa yerleştirildiği, söz konusu koğuşta sandalyede uyuduğu ve bu sebeple ölüm orucuna başladığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçelerinde özetle;
- a. Nakil olmadan önce bulunduğu Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda zalimane ve insanlık dışı eylemlerin gerçekleştirildiğini,
 - b. Kurum Müdürü F. Y. ile infaz ve koruma başmemuru O. Ö.'nün yetkilerini kötüye kullanarak disiplin ve cezalandırma sürecini hukuka aykırı şekilde uyguladığını,
 - c. Hukuki başvuru talepleri nedeniyle keyfi disiplin cezasına maruz kaldığını,
 - ç. 1/11/2024 tarihinde saat 16.00'da O. Ö.'nün kendisini ve başka mahpusları tehdit ettiğini,
 - d. 16/1/2025 tarihinde kardeşini son kez arayabildiğini, 15/1/2025 tarihinde kardeşinden Kuruma dava açmasını istemesi üzerine 1 gün içinde kendisine disiplin soruşturması açıldığını,
 - e. Farklı tarihlerde farklı kurumlara yazdığı dilekçelerinin olduğunu, dilekçeleri üzerinde oynamalar yapıldığını veya yok edildiğini,
 - f. Avukatıyla haberleşmesine izin verilmediğini,
 - g. 6 kişilik koğuşların kapasite aşımıyla 12 kişiye çıkarıldığını, 13'üncü kişinin yerde yatmak zorunda

kaldığını,

ğ. Koğuşuna psikolojik rahatsızlıkları olan ve güvenlik riski taşıyan mahpus A. T.'nin kasten yerleştirildiğini, bu durumun huzursuzluk yaratarak disiplin cezası alması için zemin hazırladığını, 17/1/2025 tarihinde Kurum İdaresine dilekçe verdiğini,

h. 13/10/2021 tarihli şikâyeti üzerine yapılan ön araştırma raporunda tedarikçi firmada 22 inç televizyon bulunmadığı için 24 inç televizyon verildiği ve fiyat farkı bulunmadığının belirtildiğini, ancak Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından verilen kararda ihalede usulsüzlük yapıldığının belirtildiğini,

i. İnfaz ve koruma memurlarının acil çağrı butonuna cevap vermek yerine aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunduğunu,

i. Televizyon kanallarının yetersiz olduğunu,

j. Kantinde stokçuluk yapıldığını, zarar edileceği düşünüldüğü zaman ürünün satıştan kaldırıldığını, kendisi bu durumu şikâyet ettiğinden dolayı tüm katın cezalandırıldığını,

k. Aramalar esnasında koğuşunun ve eşyalarının dağıtıldığını, bu durumun yalnızca kendi koğuşuna özel olduğunu, bu talimatı infaz ve koruma başmemuru O. Ö.'nün verdiğini, O. Ö. ile Kurum Müdürü F. Y.'nin hemşeri olduğunu,

l. Sıcak su ile banyo yapamadıklarını, soğuk su ile banyo yapmak zorunda kaldıklarını,

m. 20/1/2025 tarihinde Kurumumuza yapmış olduğu başvuru nedeniyle koğuş bakımı yapılacağı bahane edilerek koğuşunun değiştirildiğini, 20 kişilik kapasitesi olmasına rağmen 28 mahpusun bulunduğu başka bir koğuşa yerleştirildiğini, söz konusu koğuşta yatacak yerin bulunmadığını, sandalyede uyuduğunu, bu sebeple ölüm orucuna başladığını iddia etmiştir.

3. Muhatap Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşlerde özetle;

a. Oda-koğuş değişikliklerinin mahpusların suç grubu, ceza süresi, iş gücüne katkıları ve güvenlik gibi çeşitli idari nedenlere dayalı olarak İdare ve Gözlem Kurulu tarafından gerçekleştirildiğini,

b. İdare ve Gözlem Kurulunun 23/1/2025 tarihli kararı ile ... numaralı odada bulunan başvuranın suç türü ve oda-koğuş kapasite durumu nedeniyle ... numaralı koğuşa alındığı,

c. Kurumun mevcut kapasitesinin üzerinde mahpus barındırması nedeniyle koğuşlarda bulunan mahpus sayısının insani şartlar göz önünde bulundurularak yer yer kapasitenin üstüne çıkabildiği ancak mahpusların sandalye üzerinde uyumaya mecbur bırakılması gibi bir durumun söz konusu olmadığı, tüm mahpuslara ait bir yatağın olduğu,

ç. 24/1/2025 tarihinde, başvuranın önceden bulunduğu ... numaralı koğuşta 11 mahpusun bulunduğu, değişiklik sonucu geçmiş olduğu ... numaralı koğuşta ise aynı tarihte 28 mahpusun bulunduğu,

d. ... numaralı koğuşun 6 kişilik olarak 2 katlı planlandığı ve artırılmış kapasitenin 12 olduğu, koğuşun ortak yaşam alanı olarak kullanılan zemin bölümünün 34,88 m²; havalandırma alanının 29,35 m²; duş ve tuvalet alanının 10 m²; yatak ve ranzaların bulunduğu üst katın 32,20 m² olduğu,

e. ... numaralı koğuşun 10 kişilik olarak 2 katlı planlandığı ve artırılmış kapasitenin 20 olduğu, koğuşun ortak yaşam alanı olarak kullanılan zemin bölümünün 34,88 m²; havalandırma alanının 46,50 m²; duş ve tuvalet alanının 10 m²; yatak ve ranzaların bulunduğu üst katın ise 54,29 m² olduğu,

f. Başvuranın 24/1/2025 tarihinde ölüm orucuna başladığı ve 30/1/2025 tarihinde ölüm orucunu bitirdiği, bu süreçte mevzuatın gerektirdiği hususlar kapsamında psikososyal servis ve revir birimi tarafından yakın takibine başlandığı, 29/12/2004 tarihli ve 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun hükümleri kapsamında hakkında idari soruşturma başlatıldığı ve Disiplin Kurulunun 31/1/2025 tarihli kararı ile disiplin cezası verildiği,

- g. Mahpus A. T.'nin İdare ve Gözlem Kurulunun 17/1/2025 tarihli kararı ile suç türüne uygun olan ... numaralı koğuşa yerleştirildiği, başvuranın bu hususta Kurum İdaresine hitaben yazdığını ileri sürdüğü bahse konu 17/1/2025 tarihli dilekçesine Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarından rastlanılmadığı,
- ğ. Kurum oda ve koğuşlarına verilen televizyon yayınlarında toplam 34 kanalın olduğu, kanalların mahpuslara yapılan anket neticesinde çoğunluğun isteği doğrultusunda 6 ayda bir güncellendiği,
- h. Başvuranın 13/10/2021 tarihli şikâyeti üzerine Kamu Denetçiliği Kurumunca alınan karara dair UYAP kayıtlarında herhangi bir verinin mevcut olmadığı,
- ı. Oda ve koğuşlarda soğuk suyun günlük kişi başına 150 litre; sıcak suyun ise 50 litre olarak kullanılabildiği,
- i. Kurumda televizyon alımının mahpusların ihtiyaçları doğrultusunda teknisyen birimi ve muayene kabul heyeti tarafından yapıldığı, kabul işleminin ardından %10 kâr artışı ile mahpuslara satıldığı,
- j. Kantinde mahpusların ihtiyaçları doğrultusunda satışa sunulan ürünlerin öncelikli olarak konsinye satış sisteminden tedarik edildiği, ürün kalitesi, tedarik, lojistik, gramaj gibi özellikleri göz önünde bulundurularak ihtiyaç duyulması halinde 22/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 22'nci maddesinin (d) bendi gereğince en az 3 teklif alınarak piyasa araştırması yapıp en uygun teklifi veren firmadan alımın gerçekleştirildiği,
- k. Konsinye satış sisteminin; fahiş fiyat artışlarının önüne geçmek, kaliteli ve uygun ürün tedarikini sağlamak için kurulmuş bir sistem olduğu,
- l. İşyurtları Daire Başkanlığının 26/11/2021 tarihli ve ... sayılı yazısında belirttiği üzere yüksek döviz kuru ve artan girdi maliyetleri sebebi ile fiyat artış uygulamaları gün aşırı raflara yansımaya rağmen konsinye satış sistemindeki ürünlere ortalama 3'er aylık periyotlarla fiyat geçişi uygulaması yapıldığı ve piyasa satış fiyatlarının altında kalmasının sağlandığı,
- m. 4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin (d) bendi gereğince yapılan alımlarda da satış fiyatı belirlendikten sonra bir sonraki alıma kadar fiyatların sabit kaldığı, fiyatların zamlardan etkilenmediği,
- n. 5275 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesi kapsamında; mahpusların üstlerinde ve eşyalarında habersiz olarak her zaman arama yapılabildiği, her ay bir kez mutlaka arama yapıldığı, başvuranın ifade ettiği koğuş aramasının anılan Kanun ile Kurum İdaresine verilen yetki çerçevesinde rutin bir uygulama olduğu, bu kapsamda oda ve koğuşlarda ayda bir genel ve güvenlik gereği ihtiyaç görüldüğünde her zaman kısmi arama yapılabildiği,
- o. Aramaların gerekli dikkat ve özen içerisinde insan onuruna saygı dikkate alınarak yerine getirildiği,
- ö. Başvuranın çağrı butonuna bastığında memurlarca aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulduğu iddiasının belirli bir personeli ve zaman dilimini kapsamaması nedeniyle araştırılmasının mümkün olmadığı,
- p. Başvuranın başvurusunda öne sürdüğü haberleşme yasağı aldığını ifade ettiği işlemin Disiplin Kurulunun 28/11/2024 tarihli ve ... sayılı kararı ile kendisine verilen 1 ay süre ile haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama disiplin cezası olduğu, söz konusu disiplin cezasının başvuranın yakınıyla 8/11/2024 tarihinde saat 20.51'de yapmakta olduğu görüntülü görüşme esnasında ikinci bir telefon kullanılarak konferans niteliğinde çoklu görüşme yapıldığı eyleminin tespit edilmesinden kaynaklandığı,
- r. 5275 sayılı Kanun'un 59'uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan hükme istinaden mahpusların avukat ile görüşebildikleri, mevzuatta avukat ile mahpusun disiplin nedeniyle görüşmesinin kısıtlanmasına yol açan bir düzenleme ya da disiplin cezası bulunmadığı,
- s. Başvuranın Kurumda bulunduğu süre zarfında herhangi bir avukat ile görüşmediği, mevzuat kapsamında mahpusların avukatları ile ziyaret usulüne göre görüşme yapmasına açıklık getirildiği, telefonda avukat ile görüşme yapılmasına ilişkin özel bir düzenlemenin bulunmadığı,
- ş. Mahpusların avukatı ile görüşmelerinin mevzuatta belirtilen düzenlemeler çerçevesinde ilgili avukatın

Kuruma müracaatı ile gerçekleştiği, mahpusun avukatı ile görüşmek istediğini yazılı olarak beyan etmesi durumunda talep dilekçesinin muhatabına gönderildiği ancak avukatın telefonla aranması veya çağırılması gibi bir uygulamanın söz konusu olmadığı,

t. Kurumdaki mahpusların avukat ile ilişkilerinin bulunup bulunmadığının ziyaret kayıtlarından anlaşılabileceği, başvuranın vekil tayin ettiği bir avukatının var olup olmadığının nihai kaydının Kurum resmi kayıtlarında bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Muhatap Kurumun cevabi yazısının gerçeği yansıtmadığı, Kurum personelinin görevini kötüye kullandığı,

b. 1 ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma disiplin cezasını infaz ettiği,

c. Mahpus A. T.'nin ... numaralı koğuşa kasten yerleştirildiği,

ç. Televizyonda hangi kanalın verileceğine Kurum İdaresinin karar verdiği,

d. Su kotasının sınırlandırıldığı,

e. Kantinde stokçuluk yapıldığı,

f. Kurum Müdürü F. Y. İle infaz ve koruma memurlarının mahpusların üzerinde baskı kurduğu, Kurumun infaz ve koruma başmemuru O. Ö. tarafından yönetildiği, O. Ö.'nin şiddete meyilli biri olduğu,

g. Koğuşlarda sürekli arama yapıldığı,

ğ. Kuruma uyuşturucu madde getirildiği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde; "*İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.*", (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükmü yer almaktadır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön inceleme*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur. ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği (...) yönlerinden incelenir.*"

8. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "*(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir: "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup*

bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Başvuranın ilk iddiası, dilekçesinin kendisine bildirilmeden gönderildiği ve farklı dilekçeleri üzerinde oynamalar yapılarak yok edildiği iddiasına ilişkindir.

13. Başvuru konusu iddianın esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

14. 6701 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

15. OPCAT’in 19’uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

16. Ulusal önleme mekanizmaları işkence ve kötü muamelenin önlenmesine yönelik proaktif çalışmalar yürütmektedir. Ulusal önleme mekanizması kapsamında alıkonulma yerlerine yapılan ziyaretlerin ana amacı, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik muamele ve alıkonulma koşullarının izlenmesini ve raporlanmasını gerektirmektedir.

17. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “*Hak arama hürriyeti*” başlıklı 36’ncı maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*” Bu hüküm, Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 6’ncı maddesiyle koruma altına alınan adil yargılanma hakkı ile adil yargılanma hakkı kapsamında bulunan mahkemeye erişim ve gerekçeli karar haklarını içerdği şeklinde yorumlanmaktadır (AYM, *Hüseyin Balcılar*, B. No: 2019/36647, 11/1/2024, para. 25;

AYM, İrfan Güven, B. No: 2019/29240, 12/4/2023, para. 3).

18. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*" başlıklı 40'ıncı maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.*"

19. Anayasa'nın "*Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*" başlıklı 74'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "*(1) Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. (2) Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.*"

20. AYM'ye göre kişilerin kamu makamlarına seslerini duyurabilme ve bu makamlardan bilgi edinebilme amaçlarına hizmet eden anayasal bir insan hakkı olan dilekçe hakkı, hak arama özgürlüğünün en önemli araçlarından biridir ve bilgi edinme hakkıyla sıkı sıkıya bağlıdır. (AYM, Hasan Ercan, B. No: 2015/54, 12/11/2019, para. 41; AYM, Ahmet Kılıçelli, B. No: 2017/31069, 30/9/2020, para. 43).

21. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

22. Başvuranın dilekçesinin kendisine bildirilmeden gönderildiğine ve farklı dilekçeleri üzerinde oynamalar yapılarak yok edildiğine ilişkin iddiası yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; başvuranın söz konusu iddiasının özü itibarıyla adil yargılanma hakkı ile dilekçe ve bilgi edinme hakkı kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği tespit edilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile mezkûr Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

23. Başvuranın diğer iddiası, avukatıyla haberleşmesine izin verilmediğine ilişkindir.

24. Başvuranın söz konusu iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından Kurumdaki mahpusların avukat ile ilişkilerinin bulunup bulunmadığının ziyaret kayıtlarından anlaşılabileceği, başvuranın vekil tayin ettiği bir avukatının var olup olmadığının nihai kaydının Kurum resmi kayıtlarında bulunmadığı, mahpusların avukatı ile görüşmelerinin ilgili avukatın Kuruma müracaatı ile gerçekleştiği, mahpusun avukatı ile görüşmek istediğini yazılı olarak beyan etmesi durumunda talep dilekçesinin muhatabına gönderildiği ancak avukatın telefonla aranması veya çağırılması durumunun söz konusu olmadığı, başvuranın Kurumda bulunduğu süre zarfında herhangi bir avukat ile görüşmediği belirtilmiştir.

25. 5275 sayılı Kanun'un "*Avukat ve noterle görüşme hakkı*" başlıklı 59'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre, "*Hükümlü, avukatlık mesleğinin icrası çerçevesinde avukatları ile vekâletnamesi olmaksızın en çok üç kez görüşme hakkına sahiptir.*"

26. Başvuranın avukatıyla haberleşmesine izin verilmediğine ilişkin iddiası muhatabın cevap yazısı ve ilgili mevzuat hükümleri ile birlikte incelendiğinde; başvuranın avukatının olup olmadığı hususunun Kurum kayıtlarında mevcut olmadığı, avukatının mevcut olması ve başvuranın bulunduğu Kuruma gelmesi halinde başvuran ile görüşme gerçekleştirebileceği, bu doğrultuda başvuranın avukatıyla görüşmesinin engellendiğine dair herhangi bir

emarenin mevcut olmadığı anlaşıldığından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

27. Başvuranın; ölüm orucuna başladığı iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından başvuranın 24/1/2025 tarihinde ölüm orucuna başladığını ve 30/1/2025 tarihinde ölüm orucunu bitirdiğini beyan ettiği, bu süreçte mevzuatın gerektirdiği hususlar kapsamında psikososyal servis ve revir birimi tarafından yakın takibine başlandığı belirtilmiş olup başvuranın halihazırda ölüm orucuna devam etmediği ve muhatap tarafından ölüm orucuna ilişkin süreçte gerekli tedbirlerin alındığı anlaşıldığından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

28. Başvuranın; Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda infaz ve koruma başmemuru O. Ö. ile Kurum Müdürü F. Y.'nin yetkilerini kötüye kullandığı, disiplin ve cezalandırma sürecinin hukuka aykırı şekilde uygulayarak keyfi disiplin cezasına maruz kaldığı iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından mezkûr iddiayla ilgili belgeler Kurumumuza gönderilmiştir.

29. Yargıtay 9'uncu Ceza Dairesinin 22/11/2012 tarihli ve ... sayılı kararında; *“(...) Ceza İnfaz Kurumlarının kanunla belirlenmiş kendine özel şartları ve kuralları olan kurumlar olduğu, kişi hürriyetinin kanundan kaynaklanan yetkiye dayanılarak kısıtlandığı kurumlarda belirli bir disiplinin sağlanmasının da yine mevzuat gereğince zorunlu olduğu (...)”* ifade edilmiştir.

30. 5275 sayılı Kanun'un *“İnfazda temel amaç”* başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre; *“Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini etkileyici etkenleri güçlendirmek, topluma suça karşı korumak, hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.”*

31. 5275 sayılı Kanun'un *“Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler”* başlıklı 6'ncı maddesine göre; *“(...) f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.”*

32. 5275 sayılı Kanun'un *“Cezayı çekme, güvenlik ve iyileştirme programına uyma”* başlıklı 26'ncı maddesine göre; *“(1) Hükümlü, hapis cezasının yerine getirilmesine katlanma ve bu amaçla düzenlenen infaz rejimine uygun tutum ve davranışlar içinde bulunmakla yükümlüdür. (2) “Hükümlü infazın amacına uygun olarak kanun, tüzük ve yönetmeliklerin belirttiği hükümlere uyması zorunludur.”*

33. Muhatap Kurum tarafından gönderilen belgeler incelendiğinde; Disiplin Kurulu tarafından başvuran hakkında ... karar numarası ile hükümlü ve tutuklulara karşı edep ve nezakete aykırı şekilde konuşmak veya davranışlarda bulunmak eylemi nedeniyle kınama disiplin cezası, ... ve ... karar numarası ile başvuranın Kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak eylemi nedeniyle 1 ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma disiplin cezası, ... karar numarası ile Kurum İdaresine bildirilen telefon numarası aracılığıyla ya da teknik müdahale ile başka bir hatta yönlendirme yapmak suretiyle görüşme hakkı olmayan kişilerle görüşmek eylemi nedeniyle 1 ay haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama disiplin cezası ve ... karar numarası ile açlık grevi eylemi sebebiyle 1 ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma disiplin cezası verildiği görülmüştür.

34. Bu doğrultuda, muhatap Kurumun cevap yazısı, ekleri, başvurana verilen disiplin cezası kararları ve ilgili mevzuat hükümleri birlikte incelendiğinde mevzuatta ifade edilen eylemleri gerçekleştiren başvurana yine mevzuatta belirtilen disiplin cezalarının verildiği anlaşıldığından muhatap tarafından hak ihlalinin gerçekleştirilmediği anlaşılmıştır.

35. Başvuranın; O. Ö.'nün kendisini ve başka mahpusları tehdit ettiği, aramalar sırasında koğuşunun dağıtıldığı, kantinde stokçuluk yapıldığı, ihalede usulsüzlük yapıldığı, infaz ve koruma memurlarının aşağılayıcı ve

onur kırıcı davranışlarda bulunduğu, psikolojik rahatsızlıkları olup güvenlik riski taşıyan mahpus A. T.'nin kasten bulunduğu koğuşa yerleştirildiği iddialarına ilişkin olarak muhatap tarafından görevli memurlarca aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulduğu iddiasının belirli bir personeli ve zaman dilimini kapsamaması nedeniyle araştırılmasının mümkün olmadığı, Kurumdaki güvenlik kamera kayıtlarının ses kaydı almadığı, mahpus A. T.'nin İdare ve Gözlem Kurulunun 17/1/2025 tarihli kararı doğrultusunda ... numaralı koğuşa yerleştirildiği, aramaların gerekli dikkat ve özen içerisinde insan onuruna saygı dikkate alınarak yerine getirildiği, kantinde mahpusların ihtiyaçları doğrultusunda satışa sunulan ürünlerin öncelikle konsinye satış sisteminden tedarik edildiği, piyasa araştırması yapıp en uygun teklifi veren firmadan alım gerçekleştirildiği, konsinye satış sisteminin fahiş fiyat artışlarının önüne geçmek, kaliteli ve uygun ürün tedarikini sağlamak için kurulmuş bir sistem olduğu, yüksek döviz kuru ve artan girdi maliyetleri sebebi ile fiyat artış uygulamaları gün aşırı raflara yansımına rağmen konsinye satış sistemindeki ürünlere ortalama üçer aylık periyotlarla fiyat geçişi uygulaması yapıldığı ve piyasa satış fiyatlarının altında kalmasının sağlandığı, yapılan alımlarda da satış fiyatı belirlendikten sonra bir sonraki alıma kadar fiyatların sabit kaldığı, yapılan zamlardan etkilenilmediği, stokçuluk veya herhangi bir cezalandırma uygulamasının olmadığı, Kamu Denetçiliği Kurumunca alınan bir kararın UYAP dosyasında yer almadığı belirtilmiştir.

36. İşkence ve kötü muamele iddiaları konusunda AİHM, makul şüphe bulunmaması ya da bütün makul kuşkunun ötesinde şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak AİHM, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161). Benzer şekilde AYM de başvuranın ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, şikâyetlerin karmaşık veya zorlama iddialardan oluştuğu başvuruları açıkça dayanaktan yoksun bulmaktadır (AYM, *Hikmet Balabanoğlu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, para. 24; AYM, *Cengiz Yetkin*, B. No: 2019/39068, 14/6/2023, para. 45).

37. Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45).

38. İhlal iddiasıyla ilgili deliller sunarak olaya ilişkin iddialarını ve hangi hakkın ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını kanıtlama yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen, başvurular tarafından soyut şekilde birtakım mevzuat hükümlerine atıfta bulunulmakla birlikte, belirtilen hükümlerin nasıl ihlal edildiğine ilişkin bir açıklama ve kanıtlamada bulunulmadığı anlaşılan başvuruların açıkça dayanaktan yoksun olduğu kabul edilmektedir (AYM, *Muhittin Kaya*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, para. 32).

39. Başvuranın; O. Ö.'nün kendisini ve başka mahpusları tehdit ettiği, aramalar sırasında odasının dağıtıldığı, kantinde stokçuluk yapıldığı, ihalede usulsüzlük yapıldığı, infaz ve koruma memurlarının aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunduğu, psikolojik rahatsızlıkları olup güvenlik riski taşıyan mahpus A. T.'nin kasten bulunduğu koğuşa yerleştirildiği iddiaları yukarıda yer verilen içtihatlarla birlikte incelendiğinde; söz konusu iddiaların soyut beyan niteliğinde kaldığı, somut delillerle desteklenmediği anlaşılmış; bu sebeple açıkça dayanaktan yoksun olduğu tespit edilen mezkûr iddiaların kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

40. Başvuranın televizyon kanallarının yetersiz olduğu iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından Kurum oda ve koğuşlarına verilen televizyon yayınlarında toplam 34 kanalın olduğu, kanalların mahpuslara yapılan anket neticesinde çoğunluğun isteği doğrultusunda 6 ayda bir güncellendiği belirtilmiştir.

41. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) tarafından 2-3/8/2023 tarihlerinde muhatap Kuruma gerçekleştirilen ziyaretin ardından hazırlanan, Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurulunun 19/4/2024 tarihli ve

2024/413 sayılı kararıyla kabul edilen 2024/22 sayılı Raporda; mahpusların oda/koğuşlarında kullandıkları televizyonlarda 1'i idari kanal olmak üzere toplam 34 kanalın bulunduğu, görüşme gerçekleştirilen bazı mahpusların belgesel ve film kanallarının artırılması yönünde talepte bulunduğu, yabancı mahpusların ise İngilizce, Farsça ve Azerbaycan Türkçesi dillerinde yayın yapan kanalların eklenmesi talebinde bulunduğu, İdare tarafından sunulan kanal listesinde spor ve belgesel kanallarının olduğu, ayrıca bir İngilizce ve bir de Arapça yayın yapan kanalın olduğu, Heyet tarafından yapılan incelemede televizyonların sorunsuz bir şekilde çalıştığının görüldüğü, bununla birlikte yabancı mahpusların çok çeşitli ülkelerden olması da dikkate alınarak yabancı kanal çeşitliliğinin artırılabilceği değerlendirilmiştir (TİHEK, Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 74).

42. AİHM, bir kötü muamelenin AİHS'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/9, 28/9/2015, para. 86).

43. AYM; Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağını ve kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele ve cezaya tabi tutulamayacağını, adı geçen ifadeler arasında yoğunluk farkı bulunduğunu, kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne en fazla zarar veren muamelelerin işkence, bu seviyeye varmayan fakat yine de vücutta zarar ya da yoğun fiziksel veya ruhsal ıstırap veren insanlık dışı muamelelerin eziyet, küçük düşürücü ve alçaltıcı nitelikteki daha hafif muamelelerin ise insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele veya ceza olarak belirlenmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 22).

44. Başvuranın televizyon kanallarının yetersiz olduğu iddiası; muhatap Kurumun cevap yazısı, 2024/413 sayılı TİHEK Raporu ve ilgili içtihatlarla birlikte incelendiğinde; muhatap Kuruma ilgili Raporda yer alan tavsiye yinelenmekle birlikte; televizyonda yayın sayısının yeterli olmayışının tek başına kötü muamele için aranan asgari eşiği aşmadığı, bu sebeple muhatap tarafından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

45. Başvuranın sıcak su ile banyo yapamadıkları iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından oda ve koğuşlarda soğuk suyun günlük kişi başına 150 litre; sıcak suyun ise 50 litre olarak kullanılabildiği belirtilmiştir.

46. 2024/22 sayılı Raporda; Kurumun su ihtiyacının Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından karşılandığı ve her mahpus için 50 litre sıcak su, 150 litre soğuk su olmak üzere toplam 200 litre suya erişim imkânı verildiği, kotaya bağlı olarak 7/24 suya erişim sağlanabildiği, mahpusların su miktarının kendilerine yettiğini ifade ettiği tespit edilmiştir (TİHEK, Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, para. 24). Bu doğrultuda, başvuranın mezkûr iddiası muhatabın cevap yazısı ve 2024/22 sayılı Raporda yer alan bilgilerle birlikte incelendiğinde; muhatap Kurum tarafından hak ihlalinin gerçekleştirilmediği kanaatine varılmıştır.

47. Başvuranın; koğuşunun değiştirilerek 20 kişilik kapasitesi olmasına rağmen 28 mahpusun bulunduğu başka bir koğuşa yerleştirildiği ve söz konusu koğuşta sandalyede uyuduğu iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından Kurumun mevcut kapasitesinin üzerinde mahpus barındırması nedeniyle oda ve koğuşlarda barındırılan mahpus sayısının insani şartlar göz önünde bulundurularak yer yer kapasite üzerine çıkabildiği ancak mahpusların sandalye üzerinde uyumaya mecbur bırakılması gibi bir durumun söz konusu olmadığı, tüm mahpuslara ait bir yatağın mevcut olduğu, başvuranın önceden bulunduğu ... numaralı koğuşta 11 mahpusun bulunduğu, değişiklik sonucu geçmiş olduğu ... numaralı koğuşta ise aynı tarihte 28 mahpusun bulunduğu, ... numaralı koğuşun 6 kişilik olarak iki katlı planlandığı ve artırılmış kapasitenin 12 olduğu, koğuşun ortak yaşam alanı olarak kullanılan zemin bölümünün 34,88 m²; havalandırma alanının 29,35 m²; duş ve tuvalet alanının 10 m²; yatak ve

ranzaların bulunduğu üst katın 32,20 m² olduğu, ... numaralı koğuşun 10 kişilik olarak iki katlı planlandığı ve artırılmış kapasitenin 20 olduğu, koğuşun ortak yaşam alanı olarak kullanılan zemin bölümünün 34,88 m²; havalandırma alanının 46,50 m²; duş ve tuvalet alanının 10 m²; yatak ve ranzaların bulunduğu üst katın ise 54,29 m² olduğu, başvuranın değişiklik sonucu geçmiş olduğu ... numaralı koğuşta 28 mahpusun bulunduğu belirtilmiştir.

48. Avrupa İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezayı Önleme Komitesi (CPT) bir mahkûma bir odada sağlanması gereken asgari yaşam alanı için temel bir standart geliştirmiştir. Tek kişilik oda için 6 m² yaşam alanı, çok kişilik oda için mahkûm başına 4 m² yaşam alanı ve ayrıca bölünmüş tuvalet ve banyo alanı tavsiye edilmektedir (CPT, Cezaevlerinde Mahkûm Başına Düşen Yaşam Alanı: CPT Standartları, para. 9, 2015).

49. AİHM, çok kişilik koğuşlarda kişisel asgari alan için arzu edilen standardın 4 m² olduğunu ancak mahpusların 3 m²'den daha az zemin yüzeyine sahip olması durumunda aşırı kalabalıklaşmanın diğer faktörlere bakılmaksızın kendi başına AİHS'in 3'üncü maddesinin ihlaline yol açacak kadar şiddetli kabul edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Kişisel alan eksikliği nedeniyle 3'üncü maddenin ihlal edilip edilmediğine karar verirken aşağıdaki üç unsurun göz önünde bulundurulacağını açıklamıştır: i. Her mahpusun ayrı bir uyku yeri olmalıdır. ii. Her mahpusun emrinde en az 3 m² taban alanı olmalıdır. iii. Hücresinin genel yüzeyi, mahpusların mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin verecek şekilde olmalıdır. AİHM, bu unsurlardan herhangi birinin yokluğunun aşağılayıcı muamele teşkil ettiğini ve 3'üncü maddeyi ihlal ettiği konusunda güçlü bir karine oluşturduğunu belirtmekle birlikte mahpusların 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alana sahip olduğu hâllerde tutulma koşullarının diğer yönlerinin değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, *Ananyev ve diğerleri/Rusya*, B. No: 42525/07, 60800/08, 10/1/2012, para. 145- 149).

50. Belirtilen düzenlemeler ve içtihadı göre; mahpusların asgari yaşam alanının hesaplanması, mahpusun tutulduğu koğuşun yatakhane bölümü, ortak yaşam alanı ve havalandırma bahçesinin toplam alanından banyo ve tuvalet alanının çıkarılması ile elde edilen sonucun koğuşta tutulan kişi sayısına bölünmesi suretiyle belirlenmektedir.

51. Son tahlilde, çıkan sonucun 3 m² altında kalması halinde; kötü muamele yasağının ihlal edildiğine dair güçlü bir karine oluşacak, 3 m² ile 4 m² arasında kalması halinde ise tutulma koşullarına ilişkin diğer durumların değerlendirilmesi gerekecektir.

52. Başvuranın önceden bulunduğu ... numaralı koğuşun zemin bölümü 34,88 m²; havalandırma alanı 29,35 m²; duş ve tuvalet alanı 10 m²; yatakhaneinin bulunduğu üst kat 32,20 m² olup başvuran, ... numaralı koğuşun kapasite aşımıyla 12 kişiye çıkarıldığı, 13'üncü kişinin yerde yatmak zorunda kaldığını iddia etmişse de söz konusu koğuşta (13 kişi için) kişi başına düşen yaşam alanının 6,6 m² olduğu tespit edilmiştir.

53. Başvuranın sonrasında yerleştirildiği 28 kişi olarak bulundukları ... numaralı koğuşun ortak yaşam alanı olarak kullanılan zemin bölümün 34,88m²; havalandırma alanının 46,50 m²; duş ve tuvalet alanının 10 m²; yatakhaneinin bulunduğu üst kat ise 54,29 m² olup kişi başına düşen yaşam alanının 4,4 m² olduğu tespit edildiğinden kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

54. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

27/6/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye